

Katanga Diane

Rudy Geldhof

Personage Diane Van Daele, gewezen prostituee.

Decor Een geïmproviseerd podium in een kale ruimte in een experimentele psychiatrische instelling.
Op het podium: een tafel waarover een gekleurde map gespreid is. Een stoel.
Een kapstok. Op de tafel: een vaasje met bloemen.

(Op een bruuske wijze worden de zaallichten gedoofd en wordt het podium hel verlicht. Diane komt op. Zij is een "gewezen schoonheid" van begin de veertig. Haar hele voorkomen getuigt van een geforceerde, valse chic die vulgariteit verraadt. Hoge naaldhakken. In de armen draagt ze een grote papieren zak, een witglanzende handtas en een dure bontjas? Ze plaatst de handtas op de stoel, kijkt in de richting van het publiek, knippert met de ogen)

Eh, goede avond... eerst dit even...

(Ze plaatst de papieren zak naast de kapstok, hangt de bontjas zorgvuldig aan de kapstok en gaat opnieuw af. Ze komt terug op met een geweer, groot kaliber, een patronengordel en een tropenhelm. Dit alles hangt ze aan de kapstok. Ze werpt een snelle blik van het geweer naar het publiek)

Oh! Dit... eh... (Ze glimlacht) Straks vertel ik U er meer over. (Gespeelde jovialiteit, reeds met een bizarre ondertoon) Laat ik U gerust stellen: ik zal dit niet gebruiken om hier een slachting aan te richten. U bent deze ruimte levend binnengekomen, ge zult ze ook levend verlaten.

(Terwijl ze het niet kan laten om de bontjas nog even liefdevol te schikken aan de kapstok. Hautain)

Gewoon wat dingen die ik nog heb van vroeger. Maar laat ik me eerst voorstellen... (Ze gaat naar het tafeltje) Oh! Wat attent! Dit was een speciaal verzoek dat ik gericht heb aan dokter Delbecq: een tafelnepje en een bloemetje. Mijn dank aan het adres van dokter Delbecq... eh... (Ze kijkt in de zaal, ze knippert met de ogen) Is dokter Delbecq hier?... Dit licht... Dokter Delbecq?... (Ze zoekt verder de zaal af, ze kan niets onderscheiden) Het zou zonde zijn als hij er niet is. Hij weet, ik doe dit speciaal voor hem, eh, dit hier, vanavond. Hij weet dat. En hij weet, net als de andere dokters en net als de patiënten - buiten de twee nieuw aangekomenen - dat ik steeds heb geweigerd om... dit te doen. Dit. Tja. Aan de nieuwelingen - (Met leedvermaak) die hier binnenkort ook op dit podium zullen staan - kan ik wel vertellen, wat de bedoeling is van een avond zoals deze. Het is een gebruik in deze instelling dat nieuwelingen één keer voor het voetlicht - koplicht - komen om (Ze tracht duidelijk te laten merken dat ze zich distantieert van dit gebruik) zichzelf voor te stellen, voor de voltallige aanwezige patiënten en het voltallig aanwezig medisch corps. Om ergens zijn levensverhaal te vertellen, ook om iets te doen, iets wat men gekund heeft... een talent... een instrument dat men bespeelt... een expressiemiddel... Men mag ook proberen het publiek te vermaken... wat ik zeker zal doen. Men mag vrij zijn mening verkondigen over de instelling hier... kritiek leveren, zonder dat men onderbroken wordt... wat ik zeker zal doen. Dat is het dus. De nieuwelingen zullen zeggen: wat fantastisch! Wat een collegiale vrije open sfeer!

Misschien... zo stellen de dokters het alleszins voor: een open vrije sfeer, een eenvoudige directe manier om elkaar te leren kennen en om samen een aangename avond te passeren rond één patiënte. (Uit de hoogte) Maar voor mij - en ik weet dat ik alleen sta - voor mij is het altijd duidelijk geweest dat er meer schuilt achter dit zogezegd vriendelijk gebruik. Ergens zal het wel deel uitmaken van de andere therapeutische oefeningen die we hier doen. Het is een therapie. Een middel van de dokters om meer te weten te komen over hun patiënten. (Poeslief, in de richting waar ze de dokter vermoedt) Ik mag dit toch wel zeggen? (Bescheiden) Het is een inzicht dat ik heb... (In de richting waar ze de patiënten vermoedt) De patiënten, die zullen dit inzicht niet delen. (Zich enigszins opwindend over hun domheid) Tja, zoals de ellenlange vragenlijsten of de inktvlekken die men moet interpreteren, zij zien daar ook het nut niet van in. (Vleierig tot de dokters) De dokters wel... Ik ook... Het is juist daarom dat ik al die maanden geweigerd heb om op dit podium te verschijnen. Het is een therapie. Ik heb geen nood aan therapie. Ik wil niet... ik moet niet behandeld worden. Het is van geen nut, in mijn geval.

Waarom ik hier dan toch sta? (Vanzelfsprekend) Voor dokter Delbecq. Ik doe het voor hem. Ik heb een lang gesprek met hem gehad, en ja... hij kan het goed uitleggen... maar hij heeft

gelijk tenslotte: zijn standpunt is, dat (Ze tracht zijn woorden letterlijk te citeren) ik er geen allesoverheersende zaak mag van maken, van mijn al dan niet willen "optreden" hier, dat het te veel belang hechten aan zo 'n bijkomstigheid juist wel een ziekelijke houding zou kunnen worden. Nu, heeft hij gelijk? Ik heb erover nagedacht. Ik weet het niet... Maar hij is een dokter en een mens op zijn plaats. Ik doe het voor hem. Ik doe het. (Beslist, niet zonder dreiging) En als ik iets doe, dan doe ik het grondig. Ik heb dit optreden, of hoe U het wilt noemen, dan ook wat voorbereid voor U... (Ze bedenkt zich) Voor U? Let op, met "U" bedoel ik niet zozeer mijn zogenaamde medepatiënten, (Snel pratend, in zichzelf) want velen onder de patiënten zullen maar... half begrijpen wat ik over mezelf ga vertellen, niet dat ze verstandelijk niet in orde zouden zijn, maar toch... velen verblijven hier al zo lang en... (Ze kijkt op, richting dokters) Ik doe dit vooral voor de dokters. Waarom? Van de eerste dag dat ik hier ben, heb ik... communicatiestoornissen gehad met de meeste patiënten. Met de dokters heb ik die problemen nooit gehad. En ook... (Bizar, in zichzelf, snel pratend) Vroeger, vroeger heb ik veel met dokters omgegaan, ik heb er veel gekend. Niet dat ik zo dikwijls ziek geweest ben. Gewoon. Ik heb er veel gekend. (Tot de dokter) Ik weet wel, nu ben ik hier duidelijk onderscheid aan te maken tussen de dokters aan de ene kant en de patiënten aan de andere kant. Ik zal daar morgen wel op de vingers voor getikt worden door dokter Delbecq. In deze moderne instelling gelden de wetten: open sfeer, geen farmaceutica, en weg met het rollenpatroon dokter-patiënt. Ik moet toegeven, voor veel patiënten hier is dit een goede zaak. Maar men kan te ver gaan. Zoals die jonge dokter, dokter Lamote, die wil dat men hem bij zijn voornaam noemt. Dit gaat niet bij mij. Iemand die het diploma van dokter in de medicijnen op zak heeft, spreek ik aan met dokter. Een patiënt is toch niet de gelijke van zijn dokter. Neem nu de blokfluitmadam... (In de richting van de patiënten) en ik ben niet bang haar zo te noemen, ze zal hier wel aanwezig zijn, mevrouw Vercammen, ik noem U gerust de blokfluitmadam... (Meer tot zichzelf dan tot de bewuste dame) wat die hier voor zielige vertoning weggegeven heeft als ze op dit podium stond een paar maanden geleden... Ze mag zich zo chic voordoen als ze wil, met haar hautaine airtjes, maar zoals zij hier eerst in tranen uitbarstte over ergens een verloren jeugdliefde... kalverliefde... dertig jaar geleden... tranen... een emmer vol... om een moment daarna gewoon te gaan zitten om op haar blokfluit "Vaarwel mijn Broeder" te spelen... In zo 'n erbarmelijke toestand zal één van de dokters nooit te zien zijn. Ik ook niet. Ge moet U geen illusies maken... Waar zitten jullie eigenlijk? De dokters rechts? De patiënten links? Die lichten... Enfin, het is mij gelijk. Ik ben dit tenslotte gewoon, van toen ik bij het cabaret was. Zo is het nu eenmaal: als ge op de scène staat ziet ge niemand, ge wordt gezien. Goed. Waar was ik? Ik heb dit voorbereid. (Ze neemt een schoolschrift uit de papieren zak. Ze bladert erin, vindt niet wat zij zoekt. Ineens) Heb ik mezelf al voorgesteld? Ha. Goed. (Terloops) Mijn meisjesnaam is dus Diane Van Daele. Dat is mijn meisjesnaam. (Plechtig) Ik ben mevrouw Diane Venneman-Van Daele. Weduwe. Venneman. De naam zegt U niets? Zijn er mensen die Brussel kennen, de St. Michielsstraat? Ja, het is de Venneman van de Vennemans van de Immobiliën. Mijn man is de achterneef van de stichter van de zaak. (Er komt geen reactie. Ze is daar een beetje kwaad om. Nog even zacht) Venneman... (Ineens hautain) En ik ga U alvast vertellen: ik ben hier geïnterneerd, maar, (Duidelijk articulerend) ik ben niet ziek. (Korte pauze) Ik kom hier rap uit. (Opnieuw korte pauze. Zeker van haar stuk) Ik ben in correspondentie met de heer Six, dokter in de rechten, collega en goede vriend van mijn man zaliger... jarenlang een huisvriend van ons... hij haalt mij hier binnen de kortste tijd uit... Ik ben in correspondentie met hem. Sommigen zullen mij vragen waarom ik hier dan zit, als ik niet ziek ben. En sommigen onder de patiënten zullen mij vragen waarom er dan krantenkoppen over mij verschenen zijn in de trant van "Afgrijpselijke misdaad", "Onevenwichtige daad" enz... Ik stel hen een wedervraag: in welke kranten is zoiets verschenen? In goedkope snertblaadjes die werken met op sensatie beluste derderangs journalisten, die weten dat hun lezerspubliek een klottenpubliek is.

(Opnieuw geleidelijk aan meer in zichzelf dan tot het publiek) Want, wat betekenen termen als "afgrijselijk", "misdaad"? Dat zijn interpretaties van een bepaalde daad die ik gesteld heb. Interpretaties. Meer niet. Ik geef U een - abstract - voorbeeld. Stel dat een vrouw die in haar eerbaarheid wordt aangevallen door een... ziekelijke man, die man weet (Ze zoekt naar woorden) neer te schieten... met een geweer dat toevallig boven haar bed hangt bijvoorbeeld. (Pauze) De man is dood. Is dit moord? Is dit afgrijselijk? Ja, het vele bloed, dat is afgrijselijk, maar de... hoe heb ik dat besproken met dokter Delbecq... de motivering van de vrouw, namelijk het beschermen van haar eer, is dat afgrijselijk? Nee. De daad is gerechtvaardigd. U ziet... interpretatie. Dit was een abstract voorbeeld. (Tot de patiënten) Ja, als sommigen onder U me niet helemaal kunnen volgen, het is niet mijn schuld. Ik geloof niet dat ik mij te verward uitdruk. Ik let er op. Het is mij speciaal gevraagd door dokter Delbecq om mijn gedachten zo ordelijk mogelijk te uiten en om - als ik straks mijn levensloop zal vertellen - dit zo chronologisch mogelijk te doen. (Ze lacht ineens) Ik mag dit wel verklappen: terwijl hij mij dit vroeg, stopte hij me twee pilletjes in de handen, haha, in dit gesticht dat zo tegen pillengeneeskunde is, het zal wel een kalmeermiddel geweest zijn. Mij goed. Ik vertel het niet verder aan de inspecteur van Volksgezondheid. Ha! Het zal wel zijn om de chronologie ten goede te komen...

(Opnieuw verliest ze het contact met het publiek) Geboorte, kinderjaren, de klassieke misstappen in de jeugd, mijn cabaretperiode of hoe men het noemen wil, huwelijk, moederschap... (Tot het publiek) En een nummertje uit mijn cabarettijd, dat ga ik ook doen. Ge ziet... ik heb van alles mee. (Ze wijst naar de kapstok) Ik ben veel vergeten, de tekst... maar ik heb hem vrij gereconstrueerd. Bizar) Wie doet wat hij kan, is... een eerlijk man. Vrouw in mijn geval. Haha. Ge ziet het wordt geen saaie boel. Lachen is toegelaten. Zo heb ik ook voorzien een paar gags, korte humoristische uitschieters... Die kan ik natuurlijk niet verklappen nu.

Waar was ik? Mijn geheugen... ik heb een goed geheugen, maar... (Ze gaat naar de tafel, en heeft amper een blik in haar schrift geworpen, of ze komt naar voor) Alvorens aan het chronologische gedeelte te beginnen, wou ik van deze gelegenheid gebruik maken om iets recht te zetten. Ik heb al gezegd dat ik niet ziek ben. Nu wil ik iets zeggen in verband met de bijnaam die ze mij hier geven. (Korte pauze) De Congohoer. De Congohoer. Zo noemen de dokters mij natuurlijk niet. Wel sommigen onder de patiënten. Vooral dat glibberige zeemzoete kliekje rond de blokfluitmadam. Ben ik ooit in mijn leven een hoer geweest? Opnieuw termen, interpretaties. Neem U nu, blokfluitmadam, neem dat het vroeger op een dag, in Uw hoofd opkwam om... (Ze zoekt naar woorden, kijkt rond, wijst naar haar bontjas) bijvoorbeeld een bontjas af te pingelen aan Uw man, veronderstellend dat hij over voldoende van die ronde schijfjes beschikte, en dat ge hem daartoe eens speciaal verwen... in bed, als ge dat ooit gekund hebt... kan men dat van U een hoerestreek noemen? Wie weet. In hoeverre haalt niet iedere vrouw dit soort hoerestrecken uit? In hoeverre heb ik dit gedaan in mijn levensloop. Het zijn vragen die ik op tijd en stond zal beantwoorden. Want ik weet hoe nieuwsgierig die zogenaamde deftige huisvrouwjes zijn naar de talenten van iemand zoals ik, (Ze herstelt dit snel) van iemand van wie zij veronderstellen, dat ze... in het leven gestaan heeft. U zult het allemaal vernemen... en nog veel belangrijker dingen. In mijn leven ben ik nog wat anders geweest dan... wat U veronderstelt. Ik ben ook (Plechtig) moeder geweest. Ge kunt zeggen, moeder worden, daar is geen kunst aan. Wij zijn allemaal moeders. Ik zeg U, juist Uw manier van moeder worden is geen kunst. Twintig jaar, zaterdagavond, naar de dancing met het zontje van de burens, een vloggertje in de fietsenstalling en waw (Ze toont de contouren van een zwangere vrouw), dan maar rap naar het stadhuis en floep, het kindje is er, men is moeder. (Ze schudt het hoofd) Banaal. Ik ben moeder geworden... uit vrije wil. Ik kon (Ze herstelt dit snel, dit is traumatisch)... wij konden - mijn man en ik - door omstandigheden geen kinderen krijgen. Dan heb ik een vreemd kind geadopteerd. Een kind met een vreemde

huidskleur. Een mulat. Verlaten door de biologische moeder, een negerin, en door de biologische vader, een blanke. Van onbekende en ja, onwaardige ouders dus. Gevaren durven trotseren, opofferingen, dat moet men daar voor hebben. Een kind, een meisje uit Belgisch Congo. Zijn hier soms mensen, eh, gewezen koloniale? Nee? Want, met Congo - dat is nu Zaïre - daar heeft mijn levensverhaal veel mee te maken. Niet dat ik er ooit geweest ben, in Congo, maar ik ken het. Zoals ik maar weinig ziek geweest ben, toch heb ik veel dokters gekend... haha...

Daar zal ik het over hebben. En over mijn huwelijk? Een goed huwelijk. Adoptie. Toewijding. Huwelijkstrouw. Mijn man, Jan Venneman, dokter in de rechten, St. Michielsstraat drie, Brussel. (Ze houdt ineens op. Ze kijkt naar de dokters) Ja. Ik voel... ik kan best beginnen met mijn levensverhaal... Het chronologisch begin. (Ze denkt even na. Dan neemt ze de houding aan die volgens haar die is van een barende vrouw. Ze knort 5 maal kort en slaakt daarna een lange zucht van verlichting. Ze strijkt haar kleren glad) Ziezo. Dit was mijn eerste gag: hoe ik geboren ben. Zo heeft mijn moeder mijn geboorte altijd rondverteld, naar het schijnt: 5 maal knorren en een zucht, meer last had ze er niet van. Nu, of het echt zo vlot gegaan is, ik weet het niet, maar ik geloof het graag. Het is het bewijs dat ik graag op de wereld kwam. En dat gevoel heb ik altijd behouden: graag leven... Mijn ouders? Kan ik weinig over zeggen. Ik ben 100% wees van mijn zes jaar... Mijn vader... was een kleine zelfstandige, vervoer. Mijn moeder... een huisvrouw. Dat is het... Mijn vader is gestorven in zijn vrachtwagen, een verkeersongeval. Mijn moeder... een ziekte. Wat kan ik nog meer vertellen? Aan foto's te zien was mijn moeder een schoonheid... mijn vader niet. Vrachtwagenchauffeur.

Ge ziet, ik moet U teleurstellen. Wat weet ik over mijn eerste levensjaren?... Oh, ja. Dat ik een schorpioen ben. Schorpioen. Daar kan ik wel iets over vertellen. Niet dat ik geloof in horoscopen, maar ik doe het om plezier te doen aan mensen die er wel in geloven. Ik heb één en ander opgezocht... (Ze bladert in haar schrift) Schorpioenen: dynamisch. Kinderjaren: veel strijd en ruzie. Niets van. Verborgene verstandelijke capaciteiten. Verborgene? Onontwarbaar gevoelsleven. (Ze moet hier hard om lachen) Kan niet alleen leven. Wie wel? En, warm temperament en beschaafde omgangsvormen! Horoscopen, ik moet er om lachen. Het klopt altijd en nooit. Ge kunt ze rekken tot alles klopt. Interpretaties... Ha! Ik heb er gekend, die ze konden doen kloppen. Toen ik bij het cabaret was, en tussen twee nummers door aan de bar stond, in het gezelschap van de mannen, de klanten, dan waren er ook altijd zo 'n specialisten, zo 'n horoscoopmaniakken. Zo van: Ha, U bent schorpioen, interessant, ik ben weegschaal. Passen goed samen. Mag ik U iets aanbieden? Of: Ha, U bent schorpioen, ik ben leeuw, passen goed samen. Vooral als Venus ten zuiden van Jupiter ligt zeker! Is toch onzin. Maar goed, in zo 'n bar is dat wat anders. Ze komen er speciaal naar toe, met hun praatjes, horoscopen en weet ik veel. Mannenverhalen. Als men daar zo werkt, zoals ik, als jonge vrouw, het gaat het ene oor erin, het andere eruit, ge doet maar alsof het U erg boeit, het tast Uw persoonlijkheid niet aan. De klanten, zij hebben er wel iets aan, natuurlijk. Zij willen eens ontsnappen aan de routine onder het echtelijk dak, ze willen een gewillig oor.

(Ze bekijkt haar notities) Schorpioen... veel strijd en ruzie in de kinderjaren. Niets van. Ik zat van mijn zes jaar wel in een weeshuis, maar ongelukkig was ik er niet. Er was de regelmaat, de tucht, dat wel. Maar er waren compensaties: het bezoeken van mijn oom, oom Charles... er waren de vriendinnen. Vriendinnen van mijn leeftijd had ik niet, ik was bevriend met de oudere meisjes. Trouwens, veel vriendinnen had ik niet, bijna geen. Ha! Het weeshuis! De meesten onder U zouden er gebukt onder de miserie rondgelopen hebben, voortdurend bleirend... nietwaar blokfluitmadam! Ik niet. Ik heb er altijd goed mijn plan getrokken. Wat ik een hel vond, dat was de vaat doen. Stapels en stapels borden. Daar is een kind toch niet voor op de wereld gekomen om hele dagen te staan afwassen. De viezigheid. De walmen. En ik die altijd zo proper was op mezelf. De stank! Maar lang heeft dat niet geduurd. De kok, hij wist het dat ik er zo van afzag. Hij heeft begrip getoond. Ik was een jaar of twaalf, volledig

een kind nog, hij had medelijden, de kok, hij nam me op zijn schoot en hij zei, klein Diannetje, dit is voortaan ons geheimpje, ik doe voortaan jouw afwas en in ruil kom jij op mijn schoot zitten en je vertelt me mooie verhaaltjes. Een lieve man. Begrip... Zo heb ik me jaren kunnen onttrekken aan die stinkende afwas. Maar ja, het moest er van komen, van dat verhaaltjes vertellen. Op een dag was het zover: de borden waren gewassen en stonden daar maar te blinken, en toen is er... voor het eerst... heeft hij voor het eerst de liefde... bedreven met mij. Mijn eerste sexuele ervaring dus. Ik was 14. Ik ga er niet meer over uitweiden. Het is in deze context minder interessant. Ik had het aan mijn 14, een ander aan zijn 16, een ander aan zijn 30. Ik neem aan, voor een vrouw, ge kunt dat niet vroeg genoeg hebben, als het gebeurd is, dan zijt ge gerust. Ge weet wat het is, ge zijt gestart... tot het stopt. Daarbij, het pas meemaken als men 30 is, dat ik ook niet alles.

De kok! Van eten maken wist hij niet veel af, maar van de rest! Alles wat hij kon, was soep maken, uiensoep met knoflook. Ketels vol. Het was goed voor de potentie, zei hij altijd. Tja, zijn potentie. Ge ziet, hij was niet alleen vriendelijk zoals ik zei, maar vulgair ook. Wat helemaal anders was, dat waren de bezoeken van mijn oom. Oom Charles. Buiten mijn echtgenoot natuurlijk, heb ik nooit een charmanter man gekend. Hij nam me mee in zijn auto, Chevrolet, of Plymouth, enfin, een grote, hij was rijk. Hij zat in de horecasector, hij baatte ook het cabaret uit, waar ik later werk zou vinden. Een druk leven, dat had hij, maar altijd vond hij tijd voor me. De wandelingen met hem! Zijn verhalen! Er ging een wereld open voor me. Hij was een gewezen koloniaal. Belgisch Congo. Hij vertelde daar verhalen over. Over Congo. De negers in hun hutjes, de prachtige natuur... En cadeautjes. Altijd had hij cadeautjes mee. (Ze graait in de papieren zak, haalt er ongemerkt iets uit en draait zich plots naar het publiek. Ze houdt een negermasker voor het gelaat en tracht het publiek te doen schrikken) Boe! Boe! Boe! (De verwachte schrikreactie van het publiek blijft uit. Ze legt het masker opzij) Dat was mijn tweede gag. Het masker... een geschenk van oom Charles... Normaal had ik hier een reactie verwacht, bijvoorbeeld een hoog gegil van de blokfluitmadam met haar zwakke zenuwen. Als ze van plan is mijn vertoning te saboteren, het zal haar niet lukken.

Ik heb er nog, gags. Wacht maar. Ge ziet... hoevelen zouden dat kunnen presteren. Al die jaren in een weeshuis, en toch heeft het nooit mijn goed humeur aangetast, mijn levensvreugde. Ik heb er mij doorgeslagen, zonder grote verwondingen. Anderen hadden het er wel moeilijk. Er werd wat afgehuild in die kamertjes. Dit heb ik altijd geweten: ik kon er toevallig tegen, maar een weeshuis, dat deugt niet. Een kind heeft een thuis nodig, een moeder... Een moeder heb ik nooit gevonden, wel een thuis, bij oom Charles. Ha! De dag dat hij me kwam afhalen. Achter elk venstertje van het weeshuis zaten jaloerse ogen te loeren naar die grijzende knappe man met zijn Amerikaanse slee. Hij hielp me galant instappen, en weg waren we, de getraliede poort uit, op naar Brussel, de grote stad... (Ze onderbreekt dit gedroom. Ineens) Ha! Dit mag ik U niet verzwijgen: hoe ik afscheid nam van de kok. Het is te zeggen, niet van hem, van zijn soep. Ik stond daar, met een koffer in elke hand, in de lege keuken, hij was er niet, alleen die reuzeketel uiensoep die stond te dampen, de soep die goed was voor zijn potentie, en ik dacht zo bij mezelf, hij zal zijn soep goed kunnen gebruiken, nu hij mij kwijt is, ik zal eens zorgen dat ze zijn potentie nog meer ten goede komt. En dan... dan heb ik in die soep... een kleine behoefte gedaan. (Ze reageert onmiddellijk op mogelijke aanvallen. Heftig) Ja. Dat heb ik gedaan. Als afscheid. Dat ik vulgair ben? Nee. Ik was het. Ze hadden mij zo gemaakt. Ik had er niets anders geleerd dan vulgariteit. Maar ik ben veranderd, nadien, trapsgewijze. Ik heb mezelf altijd een discipline opgelegd, om te komen tot een hoge vorm van... eerbaarheid. Een goede stap in die richting was de fameuze rit van het weeshuis naar Brussel in de Chevrolet van Oom Charles. Brussel... Al die gebouwen, straten, gezichten... Mijn ogen deden pijn door te kijken naar zoveel dingen ineens. En dan, dan waren we er.

(Als het jonge meisje dat ze toen was, vol verbazing) Oom Charles legde zijn arm om mijn schouder en wees naar de metersbrede voorgevel, vol met neonlicht: "Les Richesses du Congo". Dit wordt Uw nieuw huis, zei hij, gij zult er gelukkig zijn, mijn kleine Diane... en vrij... Hij leidde me naar binnen en ik weet nog, ik botste tegen de portier, ik kon mijn ogen niet afhouden van die grote neonletters... "Les Richesses du Congo". Dat was de naam van het huis: De Rijkdommen van Congo. Want het was een rijk huis, chic. En niet het soort goedkoop derderangs-rendez-voushuis zoals in de kranten verschenen is. Ik heb het al over de kranten gehad. Ge ziet, ik kom er op terug. Niet zonder reden. (Ze haalt een paar krantenknipsels uit de papieren zak en toont ze rustig aan het publiek) Ziet U dit goed, heren dokters? Dit zijn stukken uit mijn dossier. (Uitschietend) Dit was vanmorgen op mijn deur gespijkerd. Kijk hier zijn ze, de punaises. (Ze toont de punaises. Ze legt alles op tafel, leest met walging) Hoe ze mij hierin noemen, de verdachte Diane Van Daele... alias Katanga Diane... Goedkope prost... Goedkoop bordeel... (Schreeuwend) Deze dingen horen in mijn dossier. Iemand heeft ze eruit genomen? Wie? Iemand die me wil pesten, die me met mijn neus op mijn verleden wil drukken... om me uit te lokken... om me erover te doen praten... Ha! Ge ziet, met Uw open vrije sfeer! Ja, een sfeer waar alle... privacy ontbreekt, waar één of andere rancuneuze gekkin zo maar in mijn dossier kan snuffelen... Waarom... waarom hebben ze dit op mijn deur gespijkerd? Ik weet het, omdat ik gehaat word... Jaloers, dat zijn ze, omdat ik goed sta bij de dokters, omdat ik mij afzijdig hou... omdat ik niet ziek ben... Dit soort kranten! In een serieuze krant verschijnen geen foto's van een verdachte, dat was ik, een verdachte, meer niet... Ook de naam van de verdachte wordt niet gedrukt, alleen de initialen, vraag het maar aan dokter Delbecq. Wreed, dat is het, op mijn deur, met punaises... Maar ik verwittig U, ik kan even wreed zijn... de dag dat ik te weten kom wie me dit gelapt heeft, dan... (Ze doet een schoen af, wil dreigen met de hak, maar ze herpakt zich, langzaam. Tot de dokters) Oh... oh... Ja... ik weet het... ik heb beloofd mijn gedachten rustig te ordenen... Misschien zijn het de pillen, ze beginnen hun uitwerking al te verliezen. Of misschien was het geen kalmeermiddel, maar LSD of zoiets, om mijn tong juist wat lossier te doen komen... (Ze bekijkt de dokters een korte poos. Dan lacht ze hard) Ha! Hoe dan ook, kalmeermiddel of LSD, ik heb het geneutraliseerd, met dit hier...

(Ze neemt een fles whisky uit de zak) Met een slok whisky. Oh! Dat dit hier verboden is, alcohol? Ja... Hoe ik eraan kom? Kijk, dit is mijn persoonlijk rechtsgevoel, als het hier zo open is dat een gekkin zich toegang kan verschaffen tot mijn dossier, dan verschaft ik mij ook toegang tot de kasten van de dokters. (Ze scheurt krantenknipsels, veegt ze van de tafel, zet de bloemen weg en plaatst de whiskyfles op de tafel)

En nu, de waarheid over dat zogezegd "goedkope" huis, waar ik werkte, "Les Richesses du Congo"... (Dromerig, hoogst waarschijnlijk fantaserend. Alsof ze er voor het eerst binnenkomt) Een hall, zo groot als... overal wandtapijten... de bar... Het podium... de purperen gordijnen... de trap, langzaam breeduit draaiend... deuren... kamers... Wie daar allemaal waren in "Les Richesses"? De klanten... deftige heren. Zonder standing kwam men er niet in bij oom Charles... Congo, een wild land... maar niets daarvan in het huis "Les Richesses"... een rustig huis... beschaving... heren die in hun leven iets bereikt hebben... die weten wat ze willen... de verantwoordelijke beroepen... jarenlange studies... chequeboeken... gevreesd bij hun thuis... vriendelijk bij ons... geliefd... kapitaalkrachtig... En er waren zijn vrienden, het zeer vaste cliënteel, kolonialen of gewezen kolonialen zoals hij... Er waren de meisjes... Wat deden die? Opdienen... optreden... cabaret, de heren entertainen... hen gezelschap houden... in de kamers... En er was ik... Wat deed ik? Opdienen, soms... cabaret, dat vooral... populair, dat was ik... Katanga Diane... de heren entertainen en hen gezelschap houden op de kamers? Ja, dat deed ik... als ik er zin in had... ik was niet verplicht... Ik was de beschermeling, wat zeg ik, ik was het nichtje van de baas, oom Charles. Hij heeft mij nooit verplicht... ik deed het uit vrije wil... Ik was een normale

jonge vrouw met normale verlangens... Ach, wat begrijpt U daarvan, zo 'n huis, als de "Richesses", ge kent dat niet, de sfeer... zo rustig... geciviliseerd... net een... mondaine bijeenkomst... Een goedkoop bordeel! Nee, het was er, zoals in oude films, de verlichting, de sfeer. Wat weten journalisten daarvan. Die komen daar nooit binnen. Die vallen te licht uit daarvoor. Ha! Dat soort was ik niet, dat goedkope soort dat de straten afdweilt, op en af, tot één op U afkomt, met zijn zatte adem, waggelend op zijn benen, ze bieden U een paar honderd frank, ze verpletteren U onder hun gewicht en duwen U zomaar aan de kant als ze 't gehad hebben. Nee! Ik was niet van dat soort goedkope... ik liep er niet gedeprimeerd bij, ik had plezier... bij de meisjes. Ha! En dat terwijl anderen van mijn leeftijd, nog aan handje vasthouden toe waren, het onhandige gefriemel, uitleg geven aan de ouders, hele dagen zwaar onder complexen... Ik, ik was er reeds volwassen toen. Ik had te doen met heren, niet met stuntelige beginnelingen. Ik was onafhankelijk... financieel... en niemand was ik uitleg verschuldigd, geen ouders, geen opvoeders, geen pooier zoals zij die de straat doen. Ik had gewoon geen bescherming nodig. De klanten, dat waren heren. Heren, daar moet ge niet tegen beschermd worden. Ik daag U uit, of gij met Uw mannen, vroeger, thuis, altijd zo goed gevaren hebt als ik. Ik geef toe, soms waren hun wensen wat bizar... dat spreekt vanzelf. Wat de routine-echtgenote hen thuis niet kon geven, vroegen ze aan ons. En ook - ik heb dit besproken met dokter Delbecq - het is normaal, mensen uit een hogere sociale laag, die hebben meer verbeelding op dat gebied, en meer geld... 5.000... 10.000 om hun intiemste wensen te laten vervullen... Er waren er bij, die praatten alleen maar, ge gelooft het nooit. Ik zeg, er waren meisjes bij ons die meer wisten over Uw mannen dan Uzelf, over hun zakencijfers, over U, ja over Uw kinderen... Hoe wij hen zover konden krijgen? Dat zoudt ge graag weten. Naar ons talent, als vrouw, brandt ge van nieuwsgierigheid om het te kennen. Pikante details, dat zoudt ge willen horen. Op sensatie belust, dat zijt ge. Nee? Toch wel. Ge veroordeelt ons, maar terzelfder tijd wilt ge wilde verhalen horen, hypocrieten. Ze zijn allemaal gelijk, de "deftige" burgers, zoals ze zich noemen. Kijk maar naar het succes van sexfilms bijvoorbeeld! De hypocrisie. Dat bevochten wij, in "Les Richesses du Congo"... Uw mannen, met hun vraag naar rare standjes, hun maniertjes, hun oud vel, hun geld... Wij zagen hen in hun hemd, dat wat zich uitgeeft voor de deftige burgerij. Wie was hypocriet? Zij. U. Wie kwam er eerlijk voor uit? Wij. Ik. Ha! Maar ik neem het U niet kwalijk, in Uw doorsneelevens hebt ge nooit de kans gehad om tot... genuanceerde inzichten te komen op dat gebied. Het is Uw schuld niet... Ge ziet... die periode van mijn leven, ik kan er rustig over vertellen, ik heb niets te verbergen. Ik heb in een weelderig milieu geleefd, uit vrije wil, en zonder ooit mijn persoonlijkheid te verliezen.

En nu, nu wordt het tijd dat ik U toon, dat ik daar nog iets anders deed dan... dan... ik was cabaretière!!! Ze noemden mij: Katanga Diane... mijn artiestennaam. (Ze zet de tafel aan de kant) Mijn nummertje, dat begrijpt U al, heeft te maken met Congo, met Katanga. Ik had er twee versies van, één voor het gewone publiek, en één als we optraden met gesloten deuren, voor de vrienden van Oom Charles, de kolonialen. Ik doe hier de tweede versie. Ik verwittig U, er komt veel racisme in voor. Ik was jong en wist van niet beter. Later, toen ik getrouwd was, heeft mijn man me geleerd hoe dom het is om racistische dingen te zeggen. (Ze zet ondertussen de helm op, neemt het geweer en de patronengordel) U begrijpt, ik had niet dit soort kleren aan, toen. Het was meer... tja. En... eigenlijk ben ik de tekst zelf ook vergeten. Mijn geheugen... het is zolang geleden... ik heb hem vrij gereconstrueerd, met eigen nieuwe bevindingen... het gaat om de sfeer tenslotte... De sfeer... Spijtig, ik had nog zo aangedrongen op gekleurd licht... een klankband met tamtam... voor de sfeer. Maar goed... wie doet wat hij kan... Het geweer, het is niet geladen, natuurlijk niet, vroeger wel, vroeger, in mijn beste dagen, schoot ik losweg door het plafond. Ik zal maar pangpang roepen, ter vervanging... Goed... de dansspasjes... daar gaan we dan...

Mijn naam is Diane
Van Congo, daar weet ik alles van
Mij verscheen, een nacht vol vrede
De God der Belgen, Leopold de tweede
Hij zei: Diane, mijn Godin van de jacht
Ga, en onderwerp Congoland, de pracht
Vijf dingen moet U doen, Diane
Beschaaf en leer ze lezen van nu af aan
Ten tweede, dat is, ge leert hen schrijven
Ten derde, het is gedaan met vele wijven
Want dat is iets wat mij kwelt
Monogamie: dat telt!
Ten vierde, het naaktlopen is taboe
Kleertjes aan, tot de nek toe
Ten vijfde, de grond, die mag niet verdommen
Vol zit hij met schatten en rijkdommen
Hij gaf mij kogels en een geweer
En weg was ik, al over het grote meer
Door papaya- en ngongoblaren
Termieten en tsé-tsé en andere gevaren
Kwam ik bij de eerste stam eraan
Die der Baluba altesaam
Ik riep: Kom bij mij, chefs, gedwee
Ik leer U lezen het ABC
Toen schoten zij dom, en oh blaam
Pijlen naar mijn blanke lichaam
Maar ik Diane, van de jacht de Godin
Bracht eerbied en ontzeg erin
(Ze schiet) Paf paf paf paf paf
Het gevolg? De doden, zij zwegen
De rest? Het ABC, dat was het wat die kregen.

(Ze zingt het refrein:)
En dan heb ik gerust één dag
Omdat ik tegen de hitte opzag
En ook het was tijd voor wat verzorging
Mijn wonden, dat was geen prettig ding
Aldus werd mijn goddelijke blankheid
Eén moment aanschouwd door de mensheid
(Ze doet alsof ze een kledingstuk uitdoet, zoals een stripteaseuse)

Door papaya- en ngongoblaren
Termieten, tsé-tsé en andere gevaren
Kwam ik bij de tweede stam eraan
Die der Lunda altesaam
Ik riep: kom alhier mannen en wijven
Dat ik u even leer schrijven
Toen schoten zij dom en oh blaam
Pijlen naar mijn blanke lichaam
Maar ik, Diane, van de jacht de Godin

Bracht eerbied en ontzag erin
(Ze schiet) Paf paf paf paf paf
En allen waren ze blij
Want schrijven, dat leerden zij

(Ze zingt het refrein. Dan doet ze alsof ze een tweede kledingstuk uitdoet)

Door papaya- en ngongoblaren
Termieten, tsé-tsé en andere gevaren
Kwam ik bij de derde stam eraan
Die der Azande altesaam
Ik riep: kom chefs en zie
Ik ga u leren de monogamie
Toen schoten zij dom en oh blaam
Pijlen naar mijn blanke lichaam
Maar ik, Diane, van de jacht de Godin
Bracht eerbied en ontzag erin
(Ze schiet) Paf paf paf paf paf
Ge ziet, hun verzet hielp geen zier
Ze leerden leven op een kristen manier

(Ze zingt het refrein. Dan doet ze alsof ze een derde kledingstuk uitdoet)

Door papaya- en ngongoblaren
Termieten, tsé-tsé en andere gevaren
Kwam ik bij de vierde stam eraan
Die der Bakong altesaam
Ik zeg: werp af die naaktheid en wees gekleed
Want daaromtrent heeft Leopold veel leed
Toen schoten zij dom en oh blaam
Pijlen naar mijn blanke lichaam
Maar ik, Diane, van de jacht de Godin
Bracht eerbied en ontzag erin
(Ze schiet) Paf paf paf paf paf
En zie ook die waren al blij
Want gekleed, zo liepen ze erbij

(Ze zingt het refrein. Vierde kledingstuk)

Door papaya- en ngongoblaren
Termieten, tsé-tsé en andere gevaren
Kwam ik bij de vijfde stam eraan
Die der Mongo altesaam
Ik riep: uw luiheid, dat is niet proper
Werk hard en delf op dat koper
Toen schoten zij dom en oh blaam
Pijlen naar mijn blanke lichaam
Maar ik, Diane, van de jacht de Godin
Bracht eerbied en ontzag erin
(Ze schiet) Paf paf paf paf paf

Het gevolg? Gedaan met lakse rust
Ze zwoegden er met lust

(Ze zingt het refrein. Ze speelt de eindfase van een striptease. Na een poos)

Dat was het. Het nummertje van Katanga Diane. Vroeger barstte er een applaus los op het einde, altijd. Ik had succes, vroeger... mijn stem, helder... ik danste, als een ballerina bijna... een beweeglijk jong lichaam... En ook, ik had hier meer op het effect kunnen inspelen had ik gewild, was er muziek bij geweest of had ik wat meer bloot laten zien... Het was mooi toen... de stilte in de zaal, de gloeiende ogen van de mannen, ik betoverde ze als het ware, tot de hel losbrak: het applaus. Zo werd ik het grootste succesnummer van al de meisjes, een soort prima donna... ja, tot ik ophield met dansen... tot ik ziek werd. Ziek, is niet het woord. Ik werd...zwanger... er waren verwickelingen... mijn oom, oom Charles heeft me goed geholpen in die periode... alles geregeld, hij kende een dokter... een week later was ik er al weer bovenop... opnieuw gezond... lenig, maar toch... ik heb het nooit goed verteerd. Die dokter... wat ik met mij heb laten doen... ik zat diep in de put. Ik werkte voort, dat wel. Maar ik was mijn levenslust kwijt. Ja, dat durf ik te bekennen. Er was iets dood in mij, letterlijk en figuurlijk. Dat het mijn verdiende loon was? Mis! Ik ben ook dat te boven gekomen, alle toevalligheden ben ik te boven gekomen in mijn leven: het weeshuis, het (Stil) bordeel... mijn onderbroken zwangerschap. Ik heb mij altijd kunnen herpakken. Ik had een goede neus voor de dingen die mijn redding konden betekenen. Bijvoorbeeld... kort nadien heb ik de man ontmoet die mijn echtgenoot zou worden en met wie ik samen een kind zou krijgen, een adoptiekind. Dat ging zo: ik stond op scène, ik deed mijn nummer, Katanga Diane. Ineens, middenin mijn gezang staan er twee mannen op en beginnen luidkeels te roepen naar mij; Schande! Racist! Racist! Racist! Ik schrok me een aap. Natuurlijk, de twee mannen, ze vlogen onmiddellijk de deur uit, op een onzachte manier. Ik was zo geïntrigeerd door het voorval, van zodra mijn nummer gedaan was, liep ik naar buiten. Ze hadden allebei een bloedneus, de een ondersteunde de ander. Ik wist het toen niet, maar de een, Jan Venneman, zou mijn man worden, de ander was zijn vriend, de heer Six, met wie ik nu in correspondentie ben. Goed, ik vroeg hen om uitleg in verband met hun geroep, ondertussen kon ik het niet laten om hen zowat te verzorgen... er ontstond een gesprek. Zo is het dus gegaan. Jan en ik, we begonnen elkaar te zien. We leerden elkaar kennen. Hij was een getrouwd man, niet meer van de jongste, van goede familie. Zijn beroep, ik weet niet... zijn diploma, dat was doctor in de rechten, dat heb ik al gezegd. Maar zijn beroep? Het was iets in de sociale sector, niet socialistisch, katholiek, een ambtenaar... zoiets. Ik heb het nooit precies geweten. Maar... hij was rijk.

Zo heb ik "Les Richesses du Congo" verlaten. Ik ging alleen wonen, een appartement, enfin, Jan hielp mij daarbij... met de inrichting. Zo begon een nieuwe periode in mijn leven. Ik was gelukkig. Een appartement, een eigen sleutel. Een onbesproken gedrag. Ik was als zoveel alleenstaande dames. Dat men af en toe bezoek ontvangt, daar is toch niets onbehoorlijks aan. Ik wist het, ik was op de goede weg, in de richting van een rustig, gedistingeerd bestaan. Als hij mij bezocht, Jan, dan was het feest, niet zozeer om de sex, ja voor hem telde dat meer, voor mij niet, ik hoorde hem graag praten. Ik was mooi, jong, wild, zei hij, maar ik had in de verkeerde handen gezeten, hij zou mij nieuwe inzichten bijbrengen en hij vertelde hoe slecht het was te werken in een... huis van ontucht, zo noemde hij dat, hoe slecht mijn oom was, een racist, dat men altijd de mens centraal moet stellen... hij kon goed praten ... Natuurlijk, de mannen, ze kunnen allemaal goed praten en soms, soms kreeg ik heimwee naar het stoere, brute gedoe van de vrienden van oom Charles... Maar goed, ik vond dat ik het kon proberen met die man, Jan Venneman, samen moesten we proberen een weg uit te stippelen in het leven. En... die kans werd geboden toen zijn vrouw overleed. Hij was weduwnaar. Vrij. In die

tijd heb ik lange gesprekken gehad met hem... het ging niet gemakkelijk, maar ik wees hem op zijn plichten als man met rechtsgevoel... Maar, een tweede huwelijk, hij was er bang voor, en vooral, hij had grote tegenkanting van zijn familie. Ze zegden dat ik te jong was en nog veel meer hatelijkheden. Maar Jan, hij was rechtvaardig en... als man had hij een... onblusbaar temperament, gekoppeld aan een wilde fantasie, hij wist dat ik hem een vreugdevolle oude dag zou bezorgen. Zo zijn we dan getrouwd. Zijn familie verbrak alle banden met hem. En het huwelijksfeest, dat werd eenvoudig gehouden: een etentje ergens, wij tweeën, in zeven haasten. Jan! Hij slokte zijn eten op, net een jonge ongeduldige bruidegom... Dat huis! St.-Michielsstraat 3. Toen ik er mijn intrek nam... "Les Richesses" had vele kamers, maar dit huis had er nog veel meer. Meubels... antiek, tapijten... Perzische. Het was er wel wat verwaarloosd, de langdurige ziekte van zijn vrouw... Stof op de kasten en zo... Ik heb hem onmiddellijk gezegd: Jan, ik zal een voorbeeldige huisvrouw zijn, ik zal in dit huis zelf koken en zelf schoonmaken... mijn huis. Maar, het was toch te veel, ik kreeg hulp van een keukenmeid en een schoonmaakster. Gastvrouw spelen, etentjes organiseren, mensen ontvangen, daar leefde ik mij in uit. Ik had charme, was een elegante jonge verschijning, ik kon getoond worden bij Jans vrienden, in het openbaar...

(Ze speelt gastvrouw) Hartelijk welkom, mevrouw... Mag ik U nog een sherry aanbieden, mijnheer... Oh, wat staat die das U prachtig... Wij hadden altijd veel volk over de vloer, relaties van mijn man, van het ministerie... vrienden van het Congo- of Ruandafonds, zoiets. Ik werd op de handen gedragen... door de mannen... niet door de vrouwen, die waren jaloers op mijn jeugdige spontaniteit. Maar we hadden ook onze rustige, echtelijke avondjes alleen thuis. Dan kwam de vriend van Jan, de heer Six op bezoek. Ik zie het nog voor me: 's avonds laat, terwijl zij hun schaakspel beëindigden... lag ik - ik was reeds in peignoir - nog een laatste sigaretje te roken op het luipaardvel voor de open haard. Daar hield mijn man van, als er bezoek was had hij me graag in zijn nabijheid, discreet, sensueel, van hem alleen. Want, dat wist hij, ik was van hem. Ik was trouw. Zijn vriend, de heer Six, het viel op, die begeerde mij, vanzelfsprekend... maar ik ben nooit op zijn voorstellen ingegaan. Daarom respecteert hij me nu nog. Hij weet dat mijn ware natuur die is van een voorbeeldige echtgenote, dat ik altijd van een onbesproken gedrag ben geweest. Daarom zal hij me hieruit halen.

Mijn huwelijk... een zee van geluk was het, een berg vol vreugde, fatsoen. Ik stond op de top... De top? Niet helemaal... één ding ontbrak natuurlijk: het moederschap. Niet dat ik niet probeerde. Ik wou en zou een kind krijgen. (Ze windt zich op) En ik weet zeker dat het niet aan mij lag dat het niet lukte. Wat er ook in mijn dossier mag staan... mijn vroegere ziekte, mij onderbroken zwangerschap had er niets mee te maken. Ik ben altijd vruchtbaar gebleven. Het lag aan mijn man. Het bewijs? Ook in zijn eerste huwelijk had hij geen kinderen, en dat als ouder katholiek. Voilà. Het ontbreken van het moederschap, het verwekte een stille pijn in me. En iedere dag werd mijn man ouder, hij ging met pensioen, er waren minder feesten in huis, hij werd stil, inactief, hij was voortdurend ziek. Ik heb hem altijd toegewijd verzorgd. Hij had er recht op. Hoe grillig zijn wensen ook waren, ik stond klaar voor hem. Maar soms dacht ik: wat heb in nog aan mijn leven als mevrouw Venneman-Van Daele, aan mijn leven vol toewijding, huwelijkstrouw en deftigheid, ik zit hier opgesloten met een zieke man, er zijn geen feesten meer, niemand weet van mijn bestaan af, hoe deftig ik ook was, niemand wist er nog van. Had ik maar een dochttertje om mijn liefde aan te besteden, om mee wandelen te gaan, in parken... winkelstraten... Neerslachtig, dat was ik in die tijd. En middenin zo 'n dieptepunt, dan komt de redding, altijd, als ge het geluk maar een beetje weet uit te lokken. De redding, dat was de onafhankelijkheid van Belgisch-Congo. Oh... Voor velen was dat een tegenvaller. Voor mij was het een meevaller. Dat zat zo: mijn man was nog altijd werkzaam in dat Congo- of Ruandafonds en die moesten zo rap mogelijk zorgen voor de evacuatie van honderden mulattenkindertjes uit Congo en Ruanda. Waarom? Ha! Die mulatten, dat waren illegale kinderen van kolonialen en negerinnen. De meesten zaten in gestichten, zij werden

afgewezen door de blanken en dreigden - bij de Onafhankelijkheid - óf verkracht óf vermoord te worden door de negers, als kinderen van de bezetter, van de zonde. De kleinsten zouden hoe dan ook later belanden in de prostitutie. Zo 'n wanorde was dat daar. Dus waren er Belgische charitatieve organisaties die hen wilden redden. Ze stopten ganse ladingen mulatten in Sabenatoestellen en vlogen ze over naar Zaventem. Voor die sukkeltjes werden dan snel pleegouders gezocht. Ge snapt het, dit was de kans van mijn leven... het moederschap. Zo 'n klein bruintje van een jaar of drie, vier, dat had ik wel gewild... een meisje. Mijn man, hij wou er niet van horen. Een hele nacht aan één stuk door heb ik gesmeekt, gedreigd, op mijn knieën gelegen. Al de argumenten die ik kon vinden, heb ik opgesomd. Dat een vreemd kind adopteren humanitairder, ja katholieker is dan er zelf een krijgen... Dat het een kans was voor mij om me wit te wassen van mijn racistische cabaretnummers vroeger... Dat die prostitutie waar ze zouden in belanden... ikzelf... En mijn abortus van vroeger, die moest ik toch goedmaken! (Pauze) Tenslotte... heeft hij toegegeven.

Het was als een droom. De afhaling in Zaventem. Al die bruine kindertjes, uitgehongerd, verdwaasd van de schrik, elk met een klein valiesje in de hand... De kloosterzuster kwam op ons af, met een schreiend kindje op de arm, een meisje. Kijk, Veraatje, zei ze, dit is uw nieuwe mama... en papa. Toen nam ik het kind in mijn armen, haar krullebolletje kittelde tegen mijn wang. Onmiddellijk hield het op met schreien, het was net of het wou in me kruipen... en dan... dan heb ik voor het eerst geweend, voor het eerst sinds mijn prille jeugd jaren... ik was moeder. Een kindje... ik zou het nooit meer lossen, ik had de top bereikt... de top... ik was een goed mens nu... niemand die me nog iets kon verwijten... De eerste maanden thuis, oei, wat deed dat kind soms schichtig. Het was helemaal ondervoed, bang. Wat dat kind moet doorgemaakt hebben in Congo. Het kon haast niet praten. Een mengeling van één of ander negertaaltje en een paar woorden Frans. Kiti was een stoel. Fuga was stout. Manuer was... een hond, geloof ik. Mijn man begreep er geen woord van. Ik verstond alles... een moeder... Dat krullebolletje, zo zwart... Haar trekken, die waren wel wat donker, maar ze hadden niet die typische negervormen. Ze ging meer de blanke kant op... De eerste keer dat we uit winkelen gingen, kleertjes kopen, de hele winkel zette ze op stelten, met haar geschrei... Het kind... Maandenlang had het rusteloze nachten. Angstdromen. Hoe kon het anders. Ze hadden met haar rondgezeuld, daar in Congo. Haar moeder was van lichte zeden, ze had drie zo 'n kinderen van verschillende blanken, toen ging ze trouwen met een neger, een belangrijk iemand, daar, die moest van geen kinderen van blanken weten. Dus werden ze uitbesteed bij een tante, ook een negerin dus... nadien belandden ze in een gesticht... dat is geen leven voor een kind. Maar ik heb voor haar gezorgd, jarenlang. Ha! Ze schreide niet meer als we gingen winkelen. We waren onafscheidelijk. We werden door iedereen nagekeken... De onbeschaamdheid van mensen! In de winkels, daar durfden ze vragen stellen: is uw man een zwarte? Of: bent U nog in de kolonie geweest? Dan antwoordde ik (Uit de hoogte) dat ik mevrouw Venneman was en dat ik persoonlijk dit kind geadopteerd had. En dat ik het voor mij evenveel betekende als een echt, biologisch kind. Ha! De allerbeste opvoeding heb ik haar meegegeven. Geen minuut liet ik haar aan haar lot over. Afhalen op school... ze kreeg wat ze wou... liefde, dat gaf ik haar... Vanzelfsprekend, ze hechtte zich enorm aan mij. Vriendinnen had ze niet. Ik was haar vriendin, haar god. Nooit vroeg ze naar haar echte ouders. Ik had het haar goed uitgelegd, dat ze ergens wel een fuga mama had, een stoute mama, die haar kindjes zo maar weggegeven had. Ik was haar echte mama nu. Nee, van haar vorige moeder moest ze niets meer weten. Het is normaal ook, zo 'n kind, dat is half koffie, half melk, hoe zoudt ge zelf zijn, wat zoudt ge kiezen, de melk, de blanke kant in u. Stel dat gij nu negers zijt, en ge moogt één toverwens doen, één, wat zult ge zeggen: ik wil wit worden.

Het was in die tijd dat mijn man wegdeemsterde. Al mijn liefde kon ik aldus uitstralen naar mijn dochttertje. Ik vroeg niets in ruil... wat dankbaarheid. En die kreeg ik, toen ze nog een

kind was. Ik lag niet meer alleen nu, op mijn luipaardvel, ik had mijn dochttertje bij me. Mijn man? Die raakte op het achterplan. Ik verzorgde hem goed, maar... tenslotte, mijn dochter, die was puur, daar kon ik iets van maken, terwijl mijn man, hoe rechtgeaard hij ook was, ik had hem tenslotte leren kennen in een huis van ontucht. Hij stamde nog uit mijn moeilijke periode. Op een dag was het zover, een zondag, hij overleed, sereen. Een aangename dood. Een tevreden blik in zijn ogen. Natuurlijk, ik was een goede echtgenote geweest. Nooit had ik hem iets geweigerd. En veeleisend, dat was hij, dat verzeker ik U, viriel, tot op zijn sterfdag heeft hij - bij wijze van spreken - betrekkingen met mij gehad. Ik heb altijd alles toegestaan, als een echte echtgenote, zonder morren...

De begrafenis! Dat was schoon! Ik heb hem in de grootste stijl begraven. Hij verdiende dat. Hij had het mogelijk gemaakt dat ik mij ontplooië als een dame, ik heb hem begraven als een heer... Mijn dochttertje, een jaar of tien toen, ze was zo schattig in haar zwarte jurk. Wij waren allebei mooi, we hielden elkaars hand vast en rouwden op een gedistingeerde manier, zonder tranen. Van de kwade blikken van de familieleden van mijn man trok ik mij niets aan. Met hen had ik niets te maken, ik liet hen links liggen. Ik nam mijn dochttertje bij de hand en we gingen ons opsluiten in ons grote huis. En daar, nog in mijn rouwkleren, heb ik mijn leven overschouwd. Ik, die nooit meer iets dronk, schonk mezelf een grote whisky in en ik dacht: nu ben ik er... mijn geluk... Al mijn wensen zijn vervuld, moederschap... gedaan met de mannen, sex... Eindelijk zonder man. (Ze wordt hoe langer, hoe hysterischer, ze drinkt veel) Eindelijk is er een einde gekomen aan die lange reeks van stoten en trekken in mij, die lange reeks die begon als kind, bij de kok, naast zijn soepketel... zijn vieze vingers die me pijn deden... zijn vadsig vet lichaam... het zweet... de pijn... gehijg als van een beest... de mannen bij Oom Charles... de oude venten... rimpels, viezeriken... op handen en voeten... achterin... stoten. Stoten. Stoten. Stoten. Mijn echtgenoot, de laatste, vies, vies, Ja, het was allemaal voorbij. Voorbij! Haha! Wat was het allemaal geweest? Al dat gehijg en gestoot in mijn buik, mijn leven lang? Wat? Waarom? (Ze doet of ze moet niezen, het duurt even alvorens het haar lukt) Dat is het. Sex. Een korte niesbui, meer niet. Ik heb dit ooit iemand zien doen in een film. Een gag. Niezen. Sex. Voorbij! Voorbij! Nu begint het pas. Vrijheid, zonder man. Mijn dochter. Aanzien. Evenwicht! Zekerheid! Ha! Al de toevalligheden in mijn leven had ik overwonnen. De toevalligheid dat mijn Oom Charles een... bordeelhouder was... De toevalligheden... ik ben er boven uit gestegen... naar een hoge ongenaakbare vorm van degelijkheid, van zelfbeschikkingsrecht. (Korte pauze) Maar... dan zijn ze weer op me toegeraasd, de toevalligheden... zo sterk, dat... verdomme... ik hier voor U sta, voor een paar gekken... en een stel dokters... als gekooid...

De toevalligheid dat mijn man familie had bijvoorbeeld. Had hij geen familie gehad, dan zou ik nu nog in het huis gewoond hebben, St.-Michielsstraat 3. Maar hij had familie en ze hebben samengespannen... tegen mij. Met hun geld, hun invloed, hun relaties. Ze wilden mij het huis afpakken. Ik moest eruit. Maar dat is niet zomaar gegaan. Ik schreef naar rechters, advocaten. De heer Six, de huisvriend, hij wou me helpen. Maar hoe hulpvaardig hij ook was... we stonden tegenover een klik, een maffia die met hun gat op de familiebezittingen geplakt zat... Omkoperij, valsheid in geschrifte, geweld, dat waren hun wapens... Ik sloot me op... barricadeerde de deuren... mijn dochttertje, ik hield haar binnen... Toen, toen hebben ze geweld gebruikt, niet die uitgedroogde vijgen van tantes zelf, daar waren ze te laf voor. Ze stuurden politiemannen en mannen van de wet, ze hebben mij eruit gezet, met geweld. Met mijn wenend dochttertje aan de hand ben ik naar buiten geschreden, waardig... Ik was mijn huis kwijt en het geloof in mijn man zaliger. De mooiste jaren van mijn leven had ik hem geschonken en hij had me bedrogen, niet eens voor mijn toekomst gezorgd. Maar ik had nog het geld en mijn dochter. Wij hebben ons teruggetrokken op een appartement... klein, maar in een goede buurt... het comfort waarin ik gewoon was te leven... maar toch klein... vier muren, laag plafond... Ik kon er niet wennen. Mijn dochter ook niet. Het was in die tijd - ze

was 12 of 13 jaar toen - dat ik wonderen moest verrichten om mijn ouderlijke greep op haar niet te verliezen. Ze vertoonde een voortijdige, ja ongezonde drang naar zelfstandigheid. Ze wou niet meer gaan winkelen met haar moeder, ze wou niet dat haar moeder haar nog kwam afhalen van school... Vriendinnetjes, dat wou ze... bij de meisjesgidsen... gitaarlessen... balletlessen... Had ik niet opgelet, ze zou - op die leeftijd - haar moeder alleen nog gebruikt hebben als hotelpersoneel: naar huis komen om te eten en te slapen. Ik ben streng en rechtvaardig geweest met haar, zoals het hoort. Maar ze getuigde van een eigenaardige, ons Westerlingen vreemde koppigheid: eerst kwam ze een uur te laat thuis van school, dan twee uur. Dat klopte niet meer... een moeder heeft daar een zesde zintuig voor. Ik heb haar zitten opwachten, met een glaasje whisky bij me, van plan om mijn gezag eens en voor altijd te laten gelden. Drie uur te laat was ze, die dag. Ik ben begonnen met de ondervraging, rustig, meester van de situatie... wie die vriendinnetjes wel waren... of het soms geen jongens waren... wat ze met die jongens deed... (Uitschietend) En ja, het kwam allemaal aan het licht. Ze kende een jongen, van 15 en daar trok ze de parken mee in, het dichte struikgewas in, zoals ze doen in Congo... ze liet zich betasten, ze toonde haar borsten aan hem. Borsten! Een kind van 13! In 's hemelsnaam! Dertien, en ze was al aan sex toe! Jaja, ikzelf had ook al seksuele ervaringen aan mijn 14... en als men uit die warme landen komt, is men vroeger rijp... dertien is voor haar gelijk aan veertien voor mij. Ik weet het. Maar mij was het opgedrongen, de sex. Verleiding van een minderjarige... maar zij, ze zocht het zelf op, met iemand van haar leeftijd. Dat dat minder erg is? Nee, nee, als kind betrekkingen hebben met een ouder man, zoals de kok, dat... zo 'n man neemt zijn voorzorgen... maar met een snotaap van 15... wat weet die van de wereld. Ze had eens zwanger moeten worden? Een kind van 13! Wat zouden de mensen daarvan gezegd hebben: ge adopteert een vreemd kind en ge laat het aan zijn 13 al rondlopen met een opgezwollen ongelukje. Ik was bitter ontgoocheld... mijn leven, ik wist hoe het begonnen was... naast de soepketel... daarna in "Les Richesses"... moest zij dezelfde weg op, mijn dochter? Wat voor een kind was dat toch? Ja? Dat Congofonds! Bedrogen hebben ze ons. Maar arme mulattenkindertjes uitdelen aan goedbedoelende moeders... ja... lieve bruine poesjes gaven ze ons, om te knuffelen, ze groeiden op tot tijgers met klauwen. Het zat hen in het bloed, erfelijke belasting, ze waren de helft neger tenslotte. Later, op de vergaderingen van pleegouders is het me duidelijk geworden. Allemaal, bijna allemaal hebben ze gevaren zoals ik, de pleegouders: van zodra de mulattenkinderen in de puberteit kwamen, was het zover: de ware aard kwam boven, vroegrijp zijn, stelen, opstandigheid, ondankbaarheid... Het Congofonds! Ze hebben kinderen willen redden, goedbedoeld, vanuit... een christelijk charitas... gekoppeld aan een... blank meerderwaardigheidscomplex... ze hebben niemand gered, alleen slachtoffers gemaakt: ons, de idealistische pleegmoeders. De statistieken bewijzen het: bijna 80% van de adoptiemulatten zijn beland in gestichten. (Pauze) Dat heb ik dan ook moeten doen. Ik heb haar tegen zichzelf beschermd. Ik heb haar geplaatst... in een gesticht. Ho! Het is me gezegd, dat ik te hard geweest ben, om haar te laten opsluiten omwille van een jeugdzondetje... dat men een eigen biologisch kind toch ook niet opsluit voor zoiets. Misschien niet, maar als puntje bij paaltje komt... het was toch mijn eigen kind niet... geen bloedband... En daardoor was mijn verantwoordelijkheid groter... en mijn teleurstelling om zo weinig dankbaarheid ook. Een mislukking, dat was het geworden. (Hoe langer hoe opgewondener nu) Ha, blokfluitmadam, ik hoor het al, uw commentaar morgen: dat ik niet anders kon dan mislukken in mijn moederschap, als gewezen hoer... dat eerbare vrouwen hun kinderen wel kunnen opvoeden. Ik zeg u: mis! Mis! 80% van die zozegde eerbare vrouwen zijn mislukt... officiële statistieken! Daarbij, ik was geen hoer meer. Ben ik dat ooit geweest? Ik heb mijn aantal jeugdzonden doorgemaakt, zoals iedereen. Ik was jong, wist van niet beter daar in de "Richesses du Congo". En nadien, toen een ouder man er maar bleef op aandringen om mij te mogen onderhouden op een appartementje, was dat hoereren? Doen alle getrouwde vrouwen

niet hetzelfde? De vrouw wacht, de man komt thuis van het werk, werpt het loonzakje op tafel en joepie, hij eist zijn rechten op. En toen ik getrouwd was, en door het instituut huwelijk zelf, wel verplicht was om te doen alsof ik gek was op mijn man, in ruil voor de bescherming en het aanzien, hebt U ooit anders gedaan? Ge doet het allemaal, ge verdraagt het, de viezigheid, ge moet wel, anders moet ge buiten, de straat op. Ha, maar zover kregen ze me nog niet, de straat op.

(Pauze) Mijn dochter... het gesticht... Ik bezocht haar, met mijn armen vol geschenken... poppen en snoep. Ik liet haar niet aan haar lot over. Al zat ze achter de tralies, toch wou ik nog iets doen aan haar opvoeding... Vol goede bedoelingen was ik nog. De ondankbaarheid! Ze deed alsof ik lucht was voor haar, ik was haar moeder niet zei ze... Godverdomme, wat ze me allemaal zei. Dat ik een slet was en maar getrouwd was met een oude rijke stinker om de centen, en dat ik ook dat zou kwijtraken, de centen... en dat zij opnieuw in het grote huis van haar vader zou gaan wonen, ik niet... Ik had de situatie door: ze was opgestookt door de familie van mijn man, de truttetantes, ze hadden mij belasterd, bij mijn eigen dochter, die nog een kind was... Ik werd bang... misschien... ik wist het niet meer... misschien kon ik haar beter weghalen uit het gesticht, onttrekken aan de slechte invloeden... opnieuw bij me opnemen... vergevingsgezind... Ik bezocht haar, maar ze was er niet meer. De mensen van het gesticht weigerden mij te zeggen waar ze was. De lafaards! Mijn eigen dochter, ik mocht niet weten waar ze was... Was ze weggelopen? Was ze overgeplaatst naar een ander gesticht? Leefde ze nog wel? Of... stond ze al in het leven? Of bij de familie van mijn man, was ze daar? Mijn krullebolletje, mijn fuga fuga krullebolletje... het gesticht... ik had gedaan om goed te doen... ze wou me niet meer zien... ze hadden haar van me afgepikt... Het geld! Ook dat werd me afgepikt, kapot, dat wilden ze me... uit jaloezie, omdat Jan, hun broer, een vreugdevolle oude dag aan mij beleefd had... Beseft ge dat wel? Ineens stond ik daar, op mijn eentje, geen huis, jawel een huis... om de zes maanden veranderen van kamertje, steeds goedkopere... geen geld... geen kind... geen fatsoenlijk kleren op de duur... drinken... (Dreigend) Hé! Wat zoudt gij gedaan hebben in mijn plaats? Hé! Opnieuw de vroegere broodwinning? In het bordeel? Ik... ik moest iets doen... "Les Richesses du Congo"... ik ben er geweest... het was er niet meer... in de plaats: een grootwarenhuis... andere huizen... ik heb er mijn diensten aangeboden... cabaret... entertainen... ze wilden me niet... Waarom niet? Waarom? Ik was goed opgemaakt... stijl... ik mocht gezien zijn... nu nog... Een maffia, alles verpest door buitenlanders... Hé! Wat zoudt gij gedaan hebben in mijn plaats? Dan toch de straat op? Straathoer gaan spelen? Ten einde raad? Hé!!! Antwoord!!! (Pauze, bijna smekend) Zijt ge er wel? Zijt ge daar? Antwoord dan toch. Wat voor mensen zijt gij? IJskoud... zonder reacties... Observeren, meer doet ge niet. Het zoveelste geval dat ge bezig ziet... een studieobject... (Vol afkeer) een ziekteverschijnsel, zo zult ge me zien... Ha! We lopen er mooi in, hier... elk op zijn beurt, hé, blokfluitmadam... De... mensen opsluiten zodat ze nerveus worden en zich blootgeven... Jaren bouwt ge aan Uw deftigheid, in één avond weten ze U te breken... Godverdomme, ik had U beter niets verteld over mijn levensloop, alleen mijn huwelijk had ik U moeten vertellen, alleen dat... Ja, laat ik deze avond overdoen. Ik kan een nieuwe start nemen met mijn levensverhaal. Ha! Maar dan begin ik niet met mijn woordje van dank aan het adres van dokter Delbecq voor de bloemen. (Ze grijpt de bloemen uit de vaas) Nee, ik herbegin: dokter Delbecq, ik ga U vanavond helemaal niets vertellen over mezelf... ik weet wat voor viezeriken dokters zijn... ze zijn het niet waard... voyeurs, maniakken, advocaten, dokters, de hoge sociale klassen, vies, op handen en voeten, achterin... vies... (Ze verscheurt de bloemen. Ze drinkt veel) Iedere dinsdagnamiddag: therapeutisch! Voor hem! Voyeur! Met zijn otterogen... een maniak... hij kijkt dwars door Uw kleren! Wilt ge nog meer, Delbecq? Striptease, is het dat wat ge had willen zien in mijn nummertje? Het is nog niet te laar. Ge kunt het krijgen. (Ze heft haar rok omhoog) Applaus? Nee? Nog meer? Ge krijgt het. Ge krijgt het. (Ze doet wild haar blouse uit) Geen applaus?

Misschien zijn ze er niet. Misschien zijn ze er niet. Misschien is hier wel niemand?
Alleen... alleen een bandje dat alles opneemt... studiemateriaal. Is hier iemand? (Korte pauze, ze heeft een idee) Ik geef U een laatste kans: is er hier iemand aanwezig? (Korte pauze) Nee, dus. Ge vraagt erom. (Ze neemt het geweer van de kapstok) Dit is een ongeladen geweer. (Ze neemt een patroon uit de patronengordel en laadt het geweer, langzaam, dreigend) Nu is dit een geladen geweer. Er is niemand. Niemand hoeft dus bang te zijn. (Ze mikt op het publiek) Delbecq is er niet. De blokfluitmadam is er niet... haar kliekje ook niet. Niemand. (Na enig vervaarlijk dreigen, trekt ze de haan over, schreeuwend. Uit de loop van het geweer is een vlaggetje verschenen waarop het woord Boem. Ze lacht hysterisch. Ze schiet nog verscheidene keren) Boem! Boem! Boem! Dit was een gag. Potsierlijk, dat zijn ze, stelletje strontzakken, bang, de helft van u deed het in zijn broek van de schrik. Werk aan de winkel, dokters: doeken verversen! Vooruit! Begin maar, met de blokfluit, ze kan niet meer spelen, haar gaatjes zitten verstopt. Steek er uw dingetje in, Delbecq, ze zal er deugd van hebben... 5.000... 10.000 frank! Ha! Ik zal u leren hoe ik ben... Humor... in momenten van de grootste miserie... hard, als glas... onbreekbaar glas... snijdend... ik snij hun gezichten open... lappenvlees... Altijd, altijd blijf ik vechten voor mijn eer, Katanga Diane... ze hebben het me afgepikt mijn huis, mijn eer... De straat op! Hé! Zie maar hoe ge uw brood verdient... met de enige stiel die ge ooit geleerd hebt... de trottoir doen... Is het dat? Wie wil mij zover krijgen? Goed... Toevalligheden... interpretaties... (Ze doet de bontjas aan, neemt haar handtas in de hand. Het is alsof ze een diepe zucht van verlichting slaakt. Ze is eventjes rustig nu. Ze wandelt op en neer, als een hoer, op zoek naar klanten) Na al die jaren, voor het eerst opnieuw, ik voel het, er is niets verloren... er is nog een charme... een prikkeling... Mannen... (Ze kijkt verschillende passerende mannen na. Ze steekt een sigaret in de mond) Hebt U soms een vuurtje? Dank U. (De man van wie ze vuur krijgt, blijkt handtastelijk te zijn) Hola! Afblijven. Dit is nog niet van U, eerst afbetalingen doen. Ai! Ai! Laat me los. Zatlap! Stuk stront! (Ze vlucht weg) Mijn dochter... zij ook... op de hoek van de straat, bontjas... met mannen... Nee, zij is het niet? Of toch? De viezeriken, blijf van ons lijf! Ik moet niet van u. Stinken, dat doet ge. Tweehonderd frank? Haha! Ik heb mijn eer! Blijf van me af! (Ze dreigt met de hak van haar schoen) Ik sla haar de kop in, mijn dochter, de mannen, ik scheur hun gezicht open... Vies, vies... (Ze hakt als razend op de mannen in, dan leunt ze tegen de kapstok) Bloed! Auto's... een man omvergereden door een auto... een vrouw neergeslagen... Deed ik het? Wie deed het? (Ze lacht) Krantenkoppen! Dat lukt niet. Ik ben onschuldig. Een ongeluk. Een eerbare vrouw aangevallen door een dronkaard, een dief... Ja... (Ze herbegint met inhakken op de gevallen man, met sadistisch genoegen) Respect voor een eerbare vrouw, dat zal ik u leren... soepketel... oom Charles... Jan Venneman... Delbecq... respect... (Ondertussen doet ze nog even haar niesbuigag. Tenslotte) Zo... zo is het goed, zo is het goed. (Ze zakt ineen) Mijn leven... Mevrouw... Heel mijn leven... Moeder... (Ze staat langzaam op) Kom... mijn krulles... wat begrijpen zij ervan... op ons paardevel... voor de open haard... ik ga uw kleine kitteltjes pakken... lachen... (Ze gaat langzaam af) Wachten tot hij ons hieruit haalt... de huisvriend... de heer Six... hij weet het... gij nog niet... te jong... respectabel, hij weet het, dat ik respectabel ben... Mevrouw Venneman-Van Daele... (Ze gaat af, als een dame)